

ภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณ (Spiritual Leadership)

วาสิกา อัครนิตย์

ผู้อำนวยการโรงเรียนแก่งอาง สพพ.บึงกาฬ

ในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่โลกมีเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตอย่างมากมาย ง่ายต่อการดำรงชีวิตที่ดี แต่เครื่องอำนวยความสะดวกเหล่านั้นมาพร้อมกับมายาคติ ความหลอกลวง หรือล่อหลอกต่างๆ นานา คนที่จิตใจไม่เข้มแข็ง ก็จะถูกเบียดเบียน ได้โดยง่าย การมีจิตใจที่เข้มแข็ง ต้องการพัฒนาการทางจิตวิญญาณ คู่มือกับพัฒนาการทางปัญญา และทักษะด้านอื่นๆ แบบที่แยกกันไม่ออก

แนวคิดภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณ

ปัจจุบันมีผู้ให้ความสนใจและศึกษาลักษณะของผู้นำทางจิตวิญญาณมากขึ้นการเป็นผู้นำในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแสดงออกถึงการมีความมุ่งมั่นฝึกฝน ประพฤติปฏิบัติในเรื่องนั้น อย่างมุ่งมั่นต่อเนื่องไม่ทอดทิ้ง แม้จะมีอุปสรรคหรือความยากลำบาก รวมทั้งหมั่นศึกษาทำความเข้าใจ และหาวิธีการเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้นให้เกิดผลดียิ่งขึ้น ชัดเจนขึ้น หรือให้ยากลำบากน้อยลง หรือให้เกิดผลดีต่อสังคมอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นผู้นำทางจิตวิญญาณ จึงหมายถึงการมีความมุ่งมั่นฝึกฝนกลมกล่อมเกลาคจิตใจให้เข้าสู่ความดีงาม ความมีคุณธรรมจริยธรรม เคารพผู้อื่น เอื้อเฟื้อเห็นอกเห็นใจผู้อื่นลดละความเห็นแก่ตัว และกิเลสตัณหาทุกชนิด โดยอาจใช้หลักของศาสนาพุทธ หรืออาจใช้หลักการทางการศึกษา คือหลักพัฒนาการด้านคุณธรรม 6 ขั้นของ ลอว์เร็น โคลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg's Stages of Moral Development) หรืออาจใช้หลักความต้องการ ของมนุษย์ ที่เสนอโดย มาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ก็ได้เพื่อบรรลุการเป็นมนุษย์ที่มีจิตใจสูง การเป็นผู้นำในเรื่องใดเรื่องหนึ่งไม่ใช่การบรรลุจุดใดจุดหนึ่ง หรือสภาพใด สภาพหนึ่งแล้วจบแต่เป็นการดำเนินชีวิต หรือดำเนินกิจกรรม เพื่อแสดงความมุ่งมั่น หรือคุณค่าในหลักการ ของเรื่องนั้นอย่างต่อเนื่องเอาชนะความยากลำบากหรืออุปสรรค ให้ปรากฏแก่ผู้คน อย่างต่อเนื่องกว้างขวางเรื่องจิตวิญญาณ ไม่ใช่เรื่องที่อยู่แยกตัวโดดเดี่ยว แต่จะต้องอยู่กับชีวิตผู้คน อยู่กับการทำงาน การดำรงชีวิต การปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้อง มีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ความประพฤติปฏิบัติ ทางจิตวิญญาณ จึงต้องปรับตัว เพื่อยึดหลักการอุดมการณ์ ที่สูงส่งได้ International Institute for Spiritual Leadership (2013) กล่าวถึงตัวแบบภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นใหม่ ที่ออกแบบเพื่อสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้วยค่านิยม คุณลักษณะ และพฤติกรรมที่จำเป็นสำหรับการจูงใจภายในของคน และการตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานเพื่อสุขภาวะทางจิตวิญญาณ (spiritual well-being) ที่ดูได้จากความรู้สึกในความผูกพันทางใจ (a sense of calling) และความรู้สึกเป็นสมาชิกของกลุ่ม (membership) ที่ส่งผลในทางบวกต่อความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน ความยั่งยืนและความรับผิดชอบทางสังคมขององค์กร และความสำเร็จทางการเงิน โดยสิ่งสำคัญที่จะทำให้เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ คือ

- 1) สร้างวิสัยทัศน์เป็นวิสัยทัศน์ที่ผู้นำและผู้ตามสัมผัสได้ถึงความรู้สึกผูกพันทางใจ (a sense of calling)

ในการช่วยเหลือคนอื่นได้ค้นพบการเติมเต็มความสมบูรณ์ให้กับตนเองและตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง การสร้างความแตกต่างด้วยการให้บริการคนอื่นที่จะนำไปสู่การใช้ชีวิตที่มีความหมายและมีจุดมุ่งหมาย

- 2) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดถือค่านิยมในความรัก เป็นความรักที่เห็นแก่ประโยชน์คนอื่น (altruistic love)

ด้วยวิธีที่ผู้นำและผู้ตามมีความรู้สึกถึงความเป็นสมาชิกของกลุ่ม (membership) รู้สึกได้ถึงความเข้าใจและการได้รับการยอมรับ การได้รับการเอาใจใส่ที่แท้จริง ความเป็นห่วง และการรู้คุณค่าทั้งตัวเองและคนอื่น

แหล่งที่ก่อให้เกิดภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณ ว่ามาจากชีวิตภายใน หรือการปฏิบัติทางจิตวิญญาณ (inner life/spiritual practice) เช่น การใช้ชีวิตตามธรรมชาติ การสวดมนต์ การปฏิบัติทางศาสนา การทำสมาธิ การอ่านหนังสือ การปฏิบัติโยคะ หรือการเขียนในวารสาร เป็นต้น ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวมีอิทธิพลในทางบวกต่อความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ โดยสร้างความหวังหรือความศรัทธาในวิสัยทัศน์ที่มุ่งการให้บริการคนอื่น (service others) ที่จะก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันทางใจ (a sense of calling) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสภาวะทางจิตวิญญาณ (spiritual will – being) ที่จะทำให้อำนาจจิตวิญญาณ มีความหมาย และสร้างความแตกต่าง นอกจากนั้นภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณยังต้องการวัฒนธรรมขององค์กรที่ให้ความสำคัญกับค่านิยมในความรักที่เห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่น (altruistic love) ที่ผู้นำต้องสร้างค่านิยมนี้จากทัศนคติและพฤติกรรมเพื่อสร้างความรู้สึกถึงการเป็นสมาชิกของกลุ่ม (membership) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสภาวะทางจิตวิญญาณ (spiritual will – being) รู้สึกได้ถึงความเข้าใจและการได้รับการยอมรับ การได้รับการเอาใจใส่ที่แท้จริง ความเป็นห่วง และการรู้คุณค่าทั้งตัวเองและคนอื่น ในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มส่งผลต่อสภาวะทางจิตวิญญาณ (spiritual will – being) และส่งผลในทางบวกต่อเนื่องถึงผลลัพธ์สุดท้ายของตัวบุคคลและองค์กร คือการอุทิศตนเองและการเพิ่มผลผลิต ผลสำเร็จทางการเงิน ความพึงพอใจในชีวิตของพนักงาน และความรับผิดชอบขององค์กร

ภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณส่วนบุคคล (personal spiritual leadership) แตกต่างจากภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณเชิงองค์กร (organizational spiritual leadership) ภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณส่วนบุคคล หมายถึง การพัฒนาผู้นำ (leaders) ให้เกิดภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณส่วนบุคคล (leader development of personal spiritual leadership: PSL) ที่เน้นความรู้ ทักษะ และความสามารถที่เกี่ยวข้องบทบาทความเป็นผู้นำแบบทางการ (formal leaders) รวมทั้งการมีอิทธิพลอย่างมีทิศทางของผู้นำที่มีต่อผู้ตาม ในขณะที่ภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณเชิงองค์กรหมายถึง การพัฒนาภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณเชิงองค์กร (organizational spiritual leadership development: OSL) ที่เน้นกระบวนการมีอิทธิพลทางสังคมที่ทำให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง กลุ่มทำงานร่วมกันอย่างมีความหมาย เน้นการตอบสนองของความจำเป็นทางจิตวิญญาณของกลุ่มที่จะนำไปสู่การเพิ่มความมุ่งมั่นและความมีประสิทธิภาพขององค์กร ทุกคนในกระบวนการนี้ต่างถือเป็นผู้ตาม (followers) และโดยกระบวนการนี้ถือเป็นผู้ตามทางจิตวิญญาณเป็นทั้งเหตุและผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกกลุ่ม มีผู้นำทั้งแบบทางการ (formal leader) และไม่เป็นทางการ (informal leader) เกิดขึ้นอย่างมากมายในกลุ่ม

องค์ประกอบในตัวแบบภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณ

ชีวิตภายใน (inner life) หรือการปฏิบัติทางจิตวิญญาณ (spiritual practice) ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างความหวังหรือความศรัทธา กับวิสัยทัศน์ และความรักที่เห็นแก่ประโยชน์คนอื่น (interaction of, hope/faith, vision, and altruistic love) โดยมีลักษณะ (qualities) ของแต่ละองค์ประกอบดังนี้

1) วิสัยทัศน์ (vision) เป็นภาพแห่งอนาคตของข้อคิดเห็นที่แสดงออกอย่างเป็นนัยยะหรืออย่างชัดเจนว่าทำไมผู้คนถึงมุ่งมั่นสร้างขนาดนั้น วิสัยทัศน์จะทำหน้าที่สามประการ คือ สร้างความชัดเจนในทิศทาง การเปลี่ยนแปลง ลดความซับซ้อนในรายละเอียดการตัดสินใจที่มากมาย และช่วยประสานกลุ่มทำงานให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นวิสัยทัศน์ที่น่าสนใจยังช่วยกระตุ้นพลังการทำงาน สร้างความหมายให้กับงาน สร้างความมุ่งมั่นผูกพัน และการกำหนดมาตรฐานเพื่อความเป็นเลิศด้วย โดยมีลักษณะ (qualities) ดังนี้เรียกร่องกว้างๆ ถึงผู้มี

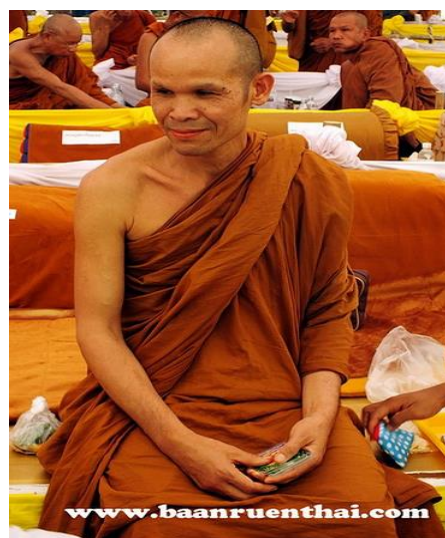
ส่วนได้เสีย (broad appeal to key stakeholders) ระบุจุดหมายและเส้นทาง (defines the destination and journey) สะท้อนถึงอุดมการณ์ที่สูง (reflects high ideals) กระตุ้นความหวังหรือความศรัทธา (encourages hope/faith) กำหนดมาตรฐานความเป็นเลิศ (establishes standard of excellence)

2) ความรักที่เห็นแก่ประโยชน์คนอื่น (altruistic love) เป็นความรู้สึกถึงความเป็นองค์รวม ความเป็นสมาชิก ความสามัคคีปรองดอง และความเป็นอยู่ที่ดี ที่เกิดจากความใส่ใจดูแล ความห่วงใย และการรู้คุณค่าในตนเองและคนอื่น ที่จะต้องแสดงออกทางทัศนคติและพฤติกรรมเป็นประจำทุกวัน ดังนี้ ไว้วางใจหรือภักดี (trust/loyalty) ให้อภัย ให้อภัย การยอมรับ รู้คุณค่า (forgiveness/ acceptance/ gratitude) ซื่อสัตย์ (honesty) กล้าหาญ (courage) ถ่อมตัว (humility) เมตตา (kindness) เห็นอกเห็นใจ (compassion) อุตุน/นอบน้อม/อดทน (patience/meekness/endurance) ความดีเลิศ (excellence) ร่าเริง (fun)

3) ความหวังหรือความศรัทธา (hope/faith) เป็นความเชื่อมั่นในความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งบนพื้นฐานของค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่สงสัยและความไว้วางใจสิ่งที่ต้องการและที่คาดว่าจะมาถึง คนที่มีความหวังหรือความศรัทธาจะมีวิสัยทัศน์ว่าจะไปไหนและไปได้อย่างไร โดยเต็มใจที่จะเผชิญกับสิ่งยากๆ หรือความทุกข์ยากเพื่อให้บรรลุผล ความหวังหรือความศรัทธายังช่วยให้มีความมั่นใจว่าวิสัยทัศน์จะได้รับการเติมเต็มไม่ว่าจะเป็นวิสัยทัศน์ส่วนบุคคลหรือองค์กรมีลักษณะ (qualities) ที่เป็นองค์ประกอบดังนี้ ความอดทน (endurance) ความอุตสาหะ (perseverance) พร้อมทั้งจะทำทุกอย่าง (do what it takes) เป้าหมายที่ขยายถึงขีดจำกัด (stretch goals) ความคาดหวังในรางวัล/ชัยชนะ (expectation of reward/victory) ความดีเลิศ (excellence)

สำหรับชีวิตภายใน (จิตวิญญาณ) หรือการปฏิบัติทางจิตวิญญาณ (an inner life or spiritual practice) มีความสำคัญในกระบวนการทำให้ภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณส่วนบุคคลมีความเป็นไปได้ ช่วยให้งานมีความหมาย และเกิดขึ้นในบริบทของความเป็นชุมชน ในปัจจุบันองค์กรหลายแห่งให้ความสำคัญกับเรื่องจิตวิญญาณของคนงาน เช่น บริษัท Cordon Bleu–Tomas so Corporation ได้จัดให้มีห้องปฏิบัติการทางจิตวิญญาณ (inner silence) หรือบริษัท Australia and New Zealand Banking Group Ltd s (ANZ) มีโครงการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยใช้เทคนิคทางจิตและมีห้องเงียบ (quiet rooms) สำหรับปฏิบัติการทางจิตวิญญาณส่วนบุคคลด้วย หรือกรณี Missouri s Ascension Health ได้นำเอากระบวนการความฉลาดทางจริยธรรมมาใช้เพื่อส่งเสริมการสะท้อนผลตนเอง (self-reflection) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอีกหลายองค์กรที่ตระหนักถึงความสำคัญที่จะให้คนงานมีความจำเป็นด้านจิตวิญญาณ (spiritual needs) ด้วย นอกเหนือจากความจำเป็นด้านสรีระ ด้านจิตใจ และด้านอารมณ์ (physical, mental, and emotional needs) (อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์ 2557 หน้า 49–51)

จากการได้เข้ากราบนมัสการ พระอาจารย์บุญโถม อัมมวฑฺฒโธ เจ้าอาวาสวัดป่า ดานศรีสำราญ อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งเป็นวัดป่าสายธรรมยุตปฏิบัติทาลวงปู่มั่น ภูริทัตตะเถระ เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2558 ท่านมีลักษณะของการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ซึ่งผู้คนสัมผัสได้จากพฤติกรรม หรือการกระทำ จึงมีคำถามว่า การเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณทางศาสนา สัมผัสได้จากการกระทำแบบใด ดีความว่า สัมผัสได้จากการกระทำที่สะท้อนความมีจิตใจสูง ได้แก่ความซื่อสัตย์สุจริต การเห็นแก่ส่วนรวม (เห็นแก่ตัวน้อย) มุ่งทำประโยชน์แก่ส่วนรวม มากกว่าเอาประโยชน์ส่วนตน มีความประพฤติที่ อยู่ในศีลธรรมตามหลักของพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่งามโดยแท้ ยึดเกาะมากน้อยเพียงไรเป็นคุณมหาคุณต่อตนโดยลำดับ พระพุทธเจ้าทรงชี้แจงไว้แล้วด้วยความถูกต้องทุกอย่าง

ให้พากันยึดกันเกาะ พุทโธ ธัมโม สังโฆ เป็นสิ่งที่มีคุณค่ามหาศาล ขอให้เข้ามาสัมผัสที่จิตใจของเรา วันหนึ่งๆ ไม่ได้มากก็ขอให้ได้ทุกวันๆ จิตเราจะมีสาระประจำตนในวันหนึ่งๆ ถ้ามีแต่คิดเรื่องโลกเรื่องสงสารก็ไร้ค่าไร้ราคาและสร้างพิษสร้างภัยให้แก่ตนเองโดยฝ่ายเดียว ไม่เหมาะสมเลยกับเราที่เป็นชาวพุทธให้ระลึกถึงพระพุทธเจ้า พระธรรมพระสงฆ์ คำว่า

พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์นี้มันชินหูเรา ชินใจเรา เลยกลายเป็นความชินชา ที่นี้เห็นว่าพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ หรือ พุทโธ ธัมโม สังโฆ ไม่มีค่ามีราคาแต่อย่างใดไปเลย นี่ละความชิน ความชินนี้ก็คือกิเลสมันเข้าไปแทรกในนั้น ธรรมที่ตีสยามกลายเป็นของไม่มีค่า แต่เป็นความเคยชินของจิตที่ระลึกไปเพียงเท่านั้นไม่เกิดประโยชน์ สำหรับความจริงโดยแท้จริงแล้วพุทโธ ธัมโม สังโฆ นี่เป็นธรรมที่ตีสยามสุดยอดแล้วในโลกธาตุนี้ ถ้าเราระลึกให้ติดอยู่กับใจของเราอยู่แล้ว แม้จะเข้าสถานที่น่ากลัวหวาดเสียวหรือเป็นอันตรายขนาดใดจิตไม่มีหวั่น จิตได้อาศัยพุทโธ ธัมโม หรือ สังโฆ บทใดก็ตาม ให้ติดแนบอยู่ในนั้นแล้ว จะไม่สะทกสะท้านเลย จิตใจจะมีความรื่นเริงอยู่ในนั้น ช้าศึกที่เราคิดหลอกตัวเองว่ามีอยู่ที่นั่นที่นี้ นั่นเป็นเพียงความคาดหมายของใจ พอใจย้อนเข้ามาสู่หลักความจริง คือพุทโธ ธรรม และสงฆ์ บทใดแล้วจิตจะมีความอบอุ่น ท่านได้ยกตัวอย่างพระกรรมฐานท่านไปอยู่ในป่า ท่านถือเอาความกลัว ความมีอันตรายทั้งหลายเป็นหินลับปัญญา เป็นหินลับธรรมท่านให้คมกล้าภายในใจ ไปอยู่สถานที่น่ากลัวมากเท่าไรจิตยิ่งแน่นหนักในที่ยึดที่เกาะ คือพุทโธ หรือธัมโม หรือสังโฆ ให้จิตรู้อยู่กับความนึกคิดของตน ความกลัวก็จะหายไป หนักเข้าๆ จะเป็นจิตที่แน่นหนามั่นคง หรือกลายเป็นความกล้าหาญขึ้นมา ความกลัวหายไปหมด ความกล้าหาญเกิดขึ้นภายในจิตใจ นี่คือการมั่งคั่งแห่งธรรมรักษาใจให้มีความสงบเย็น ไม่หวั่นไหว ไม่กลัวอะไรเลย พระท่านอยู่ในป่าท่านอบรมอย่างนี้ แต่ไม่ค่อยมีใครนำมาสอนโลก นี่เป็นความจริงสำหรับพระท่านอยู่ในป่า ท่านเอาอารมณ์แห่งธรรมนี่ละเข้ามาสู่ใจ อยู่ที่ไหนท่านก็เย็น สถานที่ใดก็ตามท่านอยู่ได้สบายๆ เมื่อยึดธรรมเข้าสู่ใจ ใจก็เป็นสิ่งที่เหนืออันตรายทั้งหลายเหล่านั้นได้เป็นอย่างดีเป็นการฝึกจิตส่วนแนวคิดของพระอาจารย์บุญโถม ธัมมวฑฺฒโน ท่านในฐานะผู้สืบทอดศาสนาและวัดถือได้ว่าเป็นองค์การหนึ่งในสังคม ท่านกล่าวอย่างน่าสนใจ ในการที่จะเป็นผู้นำทาง จิตวิญญาณนั้นให้เราได้สำรวจจิตของตนก่อน โดยใช้วิธีการฝึกจิตให้ละจากกิเลส คือสิ่งที่ทำให้ใจเศร้าหมอง มี 10 ประการ คือ โลภะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิกิจจฉา ถีนะ อุทธัจจะ อหิริกะ อนินตตปปะ ตัวท่านนั้นฝึกกรรมฐาน โดยใช้ พุทโธ ธัมโม สังโฆ เป็นที่ตั้ง คำว่า พุทโธ เป็นคำยิ่งใหญ่ หมายถึง ผู้รอบรู้ทุกอย่าง และยังหมายความว่า ผู้สอนให้คนอื่นรู้ตาม ในบุคคลทั่วไปนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายในการจะละจากกิเลสได้ เพราะพระธรรมไม่ใช่ ใครจะมาบอกให้ทำตาม 1, 2, 3 แล้วจะละกิเลสได้ ต้องรู้จักความจริงก่อน ค่อยๆ ฟัง ค่อยๆ ศึกษาพระธรรมให้เข้าใจก่อนว่า "ความจริงคืออะไร" พิจารณาความจริงที่ได้ฟังอย่างเป็นทางการเป็นเหตุเป็นผลจนเกิดปัญญาของตนเอง กิเลสทุกประการไม่กลัวใครเลยนอกจากปัญญา จึงต้องอาศัยความเพียรและการฝึกปฏิบัติ เมื่อจิตใจละจากกิเลสได้แล้ว จักเกิดปัญญา ปัญญา ทำให้เราปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ โดยตัวท่านนั้นเป็นพระถ้าฟังในแง่ประโยชน์ส่วนที่ว่าด้วยข้อธรรมทั้งหลายนั้น มุ่งเน้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นเป็นส่วนใหญ่ ด้วยการประพฤติปฏิบัติธรรมเป็นแบบอย่าง และเสนอแนะให้แนวทางในการดำเนินชีวิตแก่บุคคล ชุมชน ข้อธรรมจึงเป็นประโยชน์ภายนอก (แก่สังคม) การตั้งมั่นบำเพ็ญตนในบวรพุทธศาสนา และจริยวัตรที่งดงามของท่าน จนเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั้งใกล้และไกล ท่านได้อุบลถ้ำทำนุบำรุงโรงพยาบาลในจังหวัดบึงกาฬและจังหวัดใกล้เคียง ด้วยการมอบปัจจัยและอุปกรณ์ทางการแพทย์ นอกจากนี้ท่านยังทำให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่หันมาใส่ใจในศาสนา เข้าวัด ฟังธรรม นั่งสมาธิ ฝึกจิต ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์ยิ่งนัก

การยกระดับทางจิตวิญญาณคือการลดตัวตน หันไปดำรงชีวิต หรือกระทำเพื่อสิ่งที่สูงส่งกว่าตน หรือเพื่อ